

Oppivelvollisuuden laajeneminen

Keski-Suomen kuraattoreiden työkokous 6.9.2021

Rehtori Pirjo Kauhanen, Gradia Jyväskylä

GRADIA

Uusi lainsäädäntö - laaja kokonaisuudistus

- Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
- Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (1215/2020)
- Lisäksi muutettiin näihin uusiin lakeihin liittyen
  - perusopetuslakia
  - lukiolakia
  - ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia
  - vapaasta sivistystyöstä annettua lakia
  - opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia
  - valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia
  - koulumatkatukilakia
  - opintotukilakia
  - ylioppilastutkinnosta annettua lakia
  - eräitä muita lakeja, joissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet liittyvät oppivelvollisuusikään.

Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen jälkeen

- 1.8.2021 alkaen oppivelvollisuus laajenee koskemaan sellaisia nuoria, jotka päättävät nykyisen oppivelvollisuutensa 1.1.2021 jälkeen (pääosin v. 2005 syntyneet)
- Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia
- perusopetuksen päättymisen jälkeen **velvollisuus** hakeutua toisen asteen koulutukseen
- oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän suorittaa toisen asteen tutkinnon
- suoritetaan **ensisijaisesti** lukiokoulutuksessa (nuorten tai aikuisten oppimäärä) tai ammatillisessa koulutuksessa (perustutkinto tai ammattitutkinto; myös oppisopimuskoulutuksena) tai ns. nivelvaiheen koulutuksissa (VALMA, LUVA, TELMA, TUVA)

Mikä muuttuu?

GRADIA

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)

- yhdistää nykyiset nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA).
- tarkoitettu sekä oppivelvollisille että muille jatko-opintovalmiuksia tarvitseville henkilöille (mm. maahanmuuttajataustaiset tai alaa vaihtavat aikuiset).
- tavoitteena on antaa valmiuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen sekä selkeyttää opiskelijan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia.
- TUVA-koulutuksen aikana mahdollisuus myös
  - korottaa perusopetuksen arvosanoja
  - suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja
  - ammatillisten perustutkintojen osia
  - vahvistaa suomen tai ruotsin kielen taitoa
- Koulutuksen osia voi suorittaa erilaisissa oppimisympäristöissä, myös työpajoilla
- Koulutuksen osista muodostetaan kullekin opiskelijalle hänen tarpeidensa mukainen kokonaisuus

Ohjaus- ja valvonta ”saattaen vaihtaan”

- **Huoltajalla** vastuu siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden (poissaolot, tehtävien suorittaminen jne.)
  - jos oppivelvollisen huoltaja tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä
  - huom! Oppivelvolliselle itselleen ei aseteta sanktioita oppivelvollisuuden laiminlyönnistä.
- **Perusopetuksella tai nivelvaiheen koulutuksella** siihen asti, kun oppivelvollinen on aloittanut opinnot toisen asteen koulutuksessa tai OKM:n vuosittain määrittelemänä oppivelvollisuuden ”tarkastuspäivänä” (v. 2021 tarkastuspäivä oli 27.8.2021)

Ohjaus- ja valvonta ”saattaen vaihtaen”

Asuinkunnalla silloin, kun oppivelvollisella ei ole opiskelupaikkaa

- Opiskelijapaikan osoittaminen
  - 2 kk ilmoituksen saannista
  - lähin soveltuva oppilaitos
  - Huom. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus ottaa vastaan oppivelvollinen nivelvaiheen koulutukseen, jos koulutuksen järjestäjällä on nivelvaiheen koulutuksen järjestämislupa (VALMA, LUVA, TUVA, TELMA)
- Aina viimesijainen vastuu, jos ei ole säädetty muun tahon tehtäväksi
- Kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään ja ketkä ovat vastuulliset toimijat

Ohjaus- ja valvontavastuu toisella asteella

- Kun oppivelvollinen on tosiasiallisesti **aloittanut** toisen asteen koulutuksessa
  - seurattava opintojen edistymistä (edistymisen arviointi asianomaisen koulutuksen lain mukaisesti)
  - ilmoitettava huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle, jos opinnot eivät etene suunnitelman mukaisesti
  - selvitettävä mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä (mm. työpaja), mahdollisuudet hakeutua muuhun koulutukseen tai siirtyminen muihin palveluihin (sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut), jos edistyminen on riittämätöntä tai oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opinnot
  - selvitettävä tukitoimien riittävyys sekä ohjaus tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin
  - monialainen yhteistyö

Oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi (olosuhteen kesto) (oppivelvollisuuslaki 7 §)

1. pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa (voi halutessaan opiskella)
3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen osallistuu oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai hänen muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuutta ulkomailla oleskelun aikana

Huom. Oppivelvollinen voi ulkomailla oleskelun aikana suorittaa myös etä- tai verkko-opintoja suomalaiseen oppilaitokseen. Tällöin oppivelvollisuuden suorittaminen ei keskeydy.

4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi

Keskeyttämistä koskeva päätös tehdään aina oppivelvollisen tai hänen huoltajansa/laillisen edustajansa hakemuksesta (hakemuksessa ilmoitettava peruste)

Keskeyttämisestä päättää:

- koulutuksen järjestäjä
- asuinkunta, jos oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelija

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

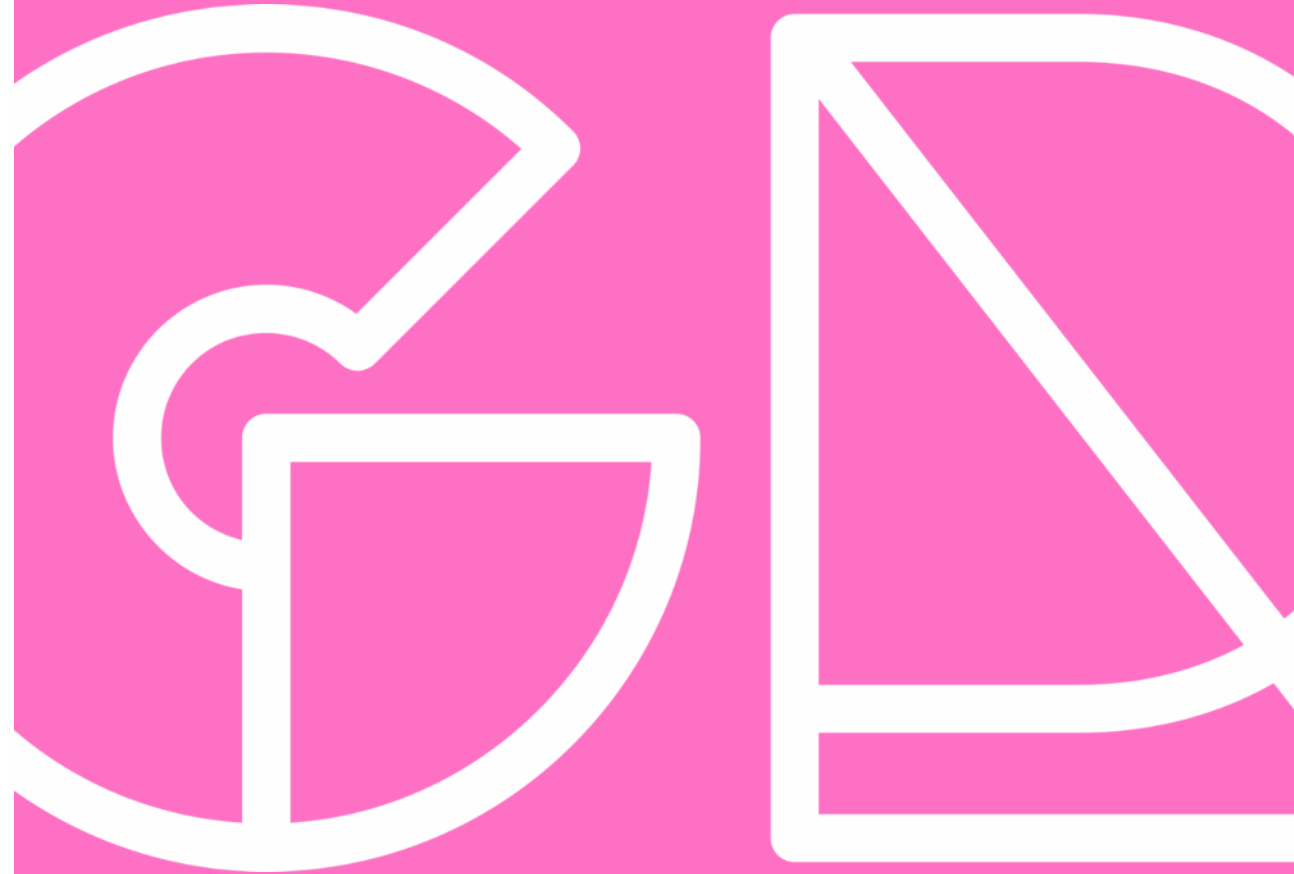
- Jos oppivelvollisuuden suorittaminen keskeytetään määräajaksi, säilyy oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuu päätöksen tehneellä koulutuksen järjestäjällä. Määräaikaisen keskeyttämisen lähtökohtana on, että oppivelvollinen palaa jatkamaan opintojaan määräaikaisen keskeytymisen syyn päätyttyä tai poistuttua. Koulutuksen järjestäjän tulee valvoa, että oppivelvollinen palaa suorittamaan opintojaan keskeyttämisjakson päätyttyä.
- Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen toistaiseksi, jos oppivelvollisuuden suorittamisen estävä sairaus tai vamma on luonteeltaan pysyvä. Ilmoitus Valpas-järjestelmän kautta asuinkunnalle.
- Oppivelvollisella on oikeus palata opiskelemaan, jos olosuhteet muuttuvat.
- Keskeyttäminen ei pidennä oppivelvollisuusaikaa, mutta pidentää maksuttomuusaikaa keskeytysajan verran

Toimintaohje oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaiseen keskeyttämiseen

7§, kohta 1 (pitkäaikainen sairaus, vamma)

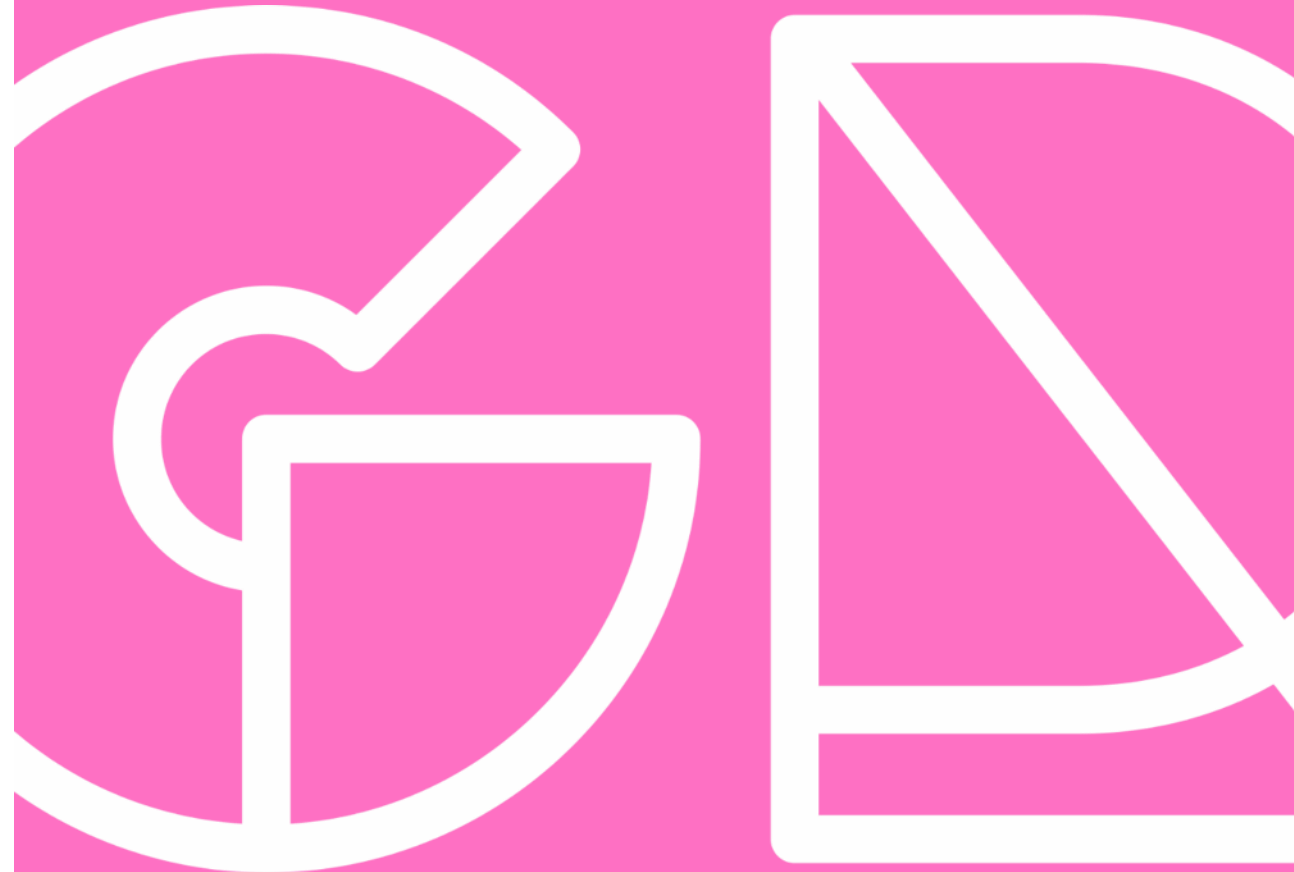
- Ryhmänohjaaja/hoks –ohjaaja ja opinto-ohjaaja yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa tekevät arvon, estääkö sairaus tai vamma oppivelvollisuuden suorittamisen. Asian arvioinnissa käytetään lääkärin lausuntoa ja/tai tarvittaessa moniammatillista asiantuntijaryhmää.
- Ryhmänohjaajan/hoks-ohjaajan ja tarvittaessa opinto-ohjaajan on selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa riittävät tukitoimet ja kohtuulliset mukauttamiset (ammattillinen koulutus) opintojen jatkamiseksi.
- Mikäli edellä mainitut tukitoimet ja mukauttamisen eivät mahdollista oppivelvollisuuden suorittamisen jatkamista, ryhmänohjaaja/hoks –ohjaaja ja opinto-ohjaaja valmistelevat esityksen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä.

Toimintaohje oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaiseen keskeyttämiseen

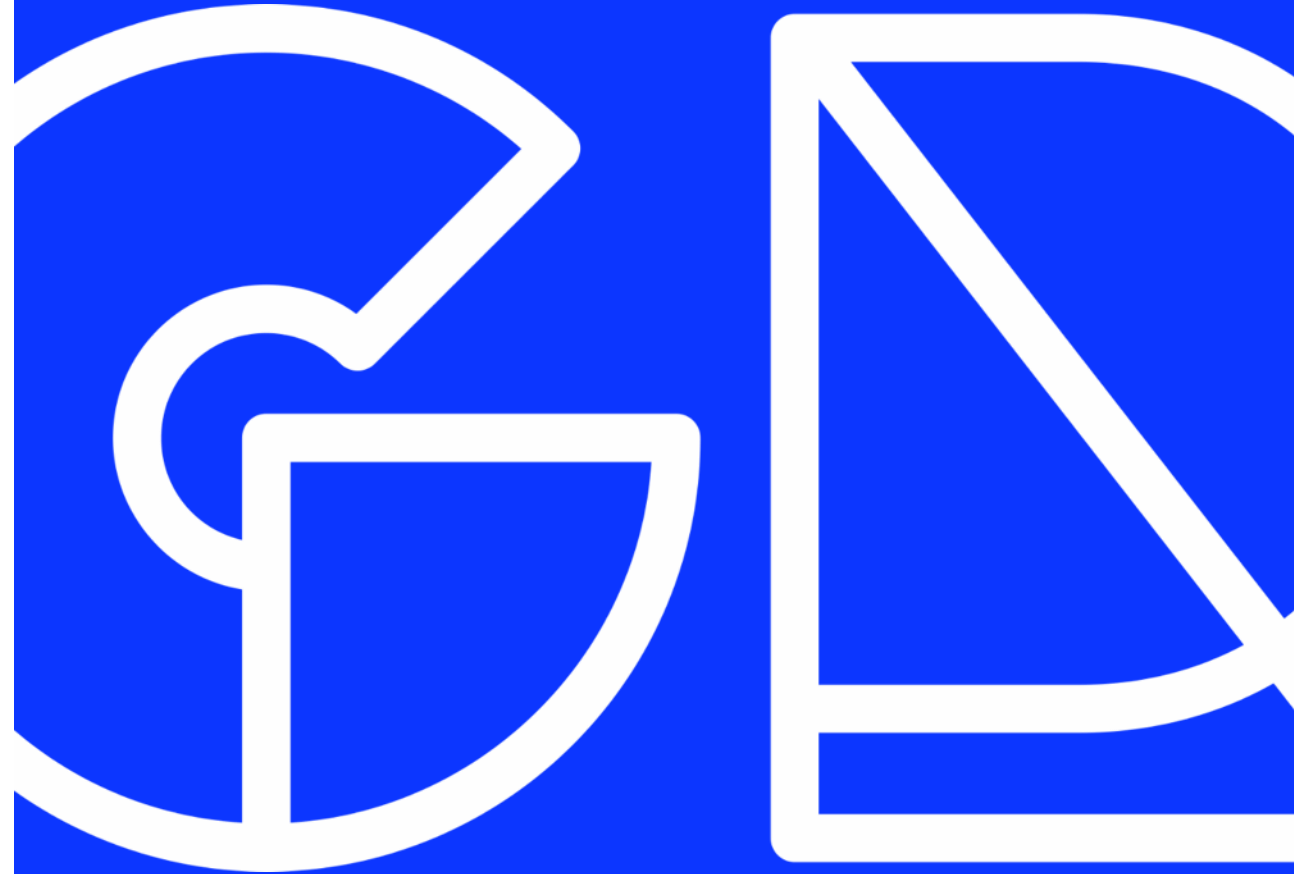
7§ kohta 4, elämäntilanteeseen liittyvä muu painava syy

- Ryhmänohjaaja/hoks –ohjaaja ja opinto-ohjaaja yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa tekevät arvion, estääkö muu elämäntilanteeseen liittyvä painava syy oppivelvollisuuden suorittamisen. Asian arvioinnissa käytetään tarvittaessa ja dokumentteja ja/tai asiantuntijoiden arviota.
- Ryhmänohjaaja/hoks –ohjaajan ja opinto-ohjaaja selvittävät yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa riittävät tukitoimet ja mahdollinen opintojen etenemisen hidastaminen ja vaihtoehtoiset oppimisympäristöt.
- Mikäli edellä mainitut toimet eivät mahdollista oppivelvollisuuden suorittamisen jatkamista, ryhmänohjaaja/hoks –ohjaaja ja opinto-ohjaaja valmistelevat esityksen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä.

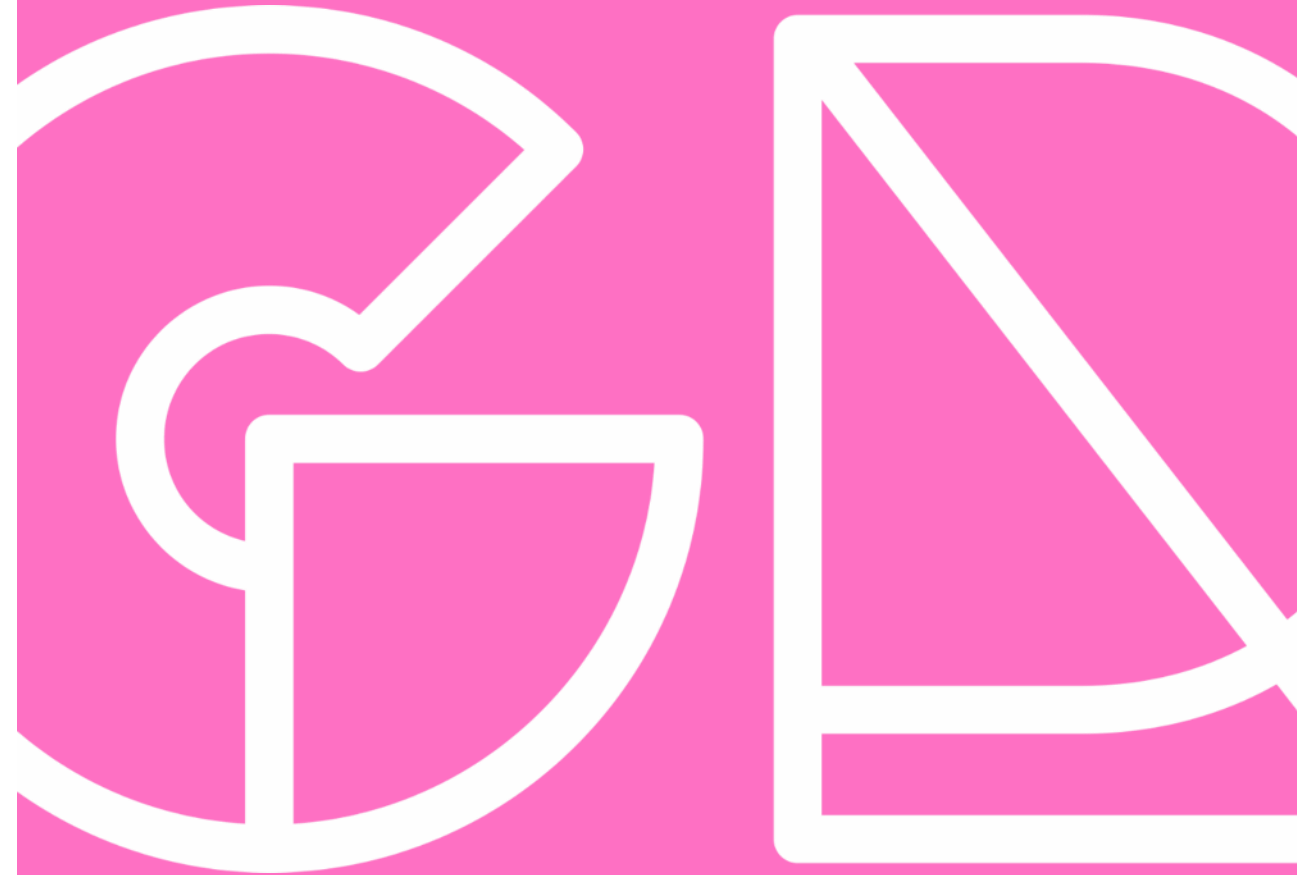
Määräaikainen erottaminen (kurinpitotoimi) 8§

- Kurinpitotoimena erottaa määräaikaisesti enintään 3 kk ajaksi (LukioL41 §, AKL 85 §)
- Koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä oppivelvollisen ja huoltajan kanssa laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana
  - oppivelvollisen tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan itsenäisesti tai muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa tai työpaikalla
  - oikeus saada sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti
  - oikeus opiskeluhuollon palveluihin
- Oppivelvollinen opiskelija ilmoitetaan määräaikaisen erottamisen aikana rahoituksen perusteeksi.

Opiskeluvoikeuden pidättäminen ammatillisessa koulutuksessa (SORA-tutkinnot, opiskeluvoikeuden ma menettäminen) 8§

- Oikeus opiskeluun voidaan pidättää asetuksessa mainituilla aloilla (ns. SORA-alat) opiskelijalta, joka kieltäytyy terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista tai tutkimuksista tai pyydetyt rikostaustatöiden toimittamisesta opinnoissa, joihin sisältyy olennaisesti alaikäisen kanssa työskentelyä. Asia käydään läpi asiakirjaa pyydetessä.
- Koulutuspäällikkö kokoaa tarvittavat selvitykset ja asiakirjat Sora-toimielimelle ja esittelee asian Sora-toimielimen kokouksessa.
- Sora-toimielin tekee päätöksen opiskeluvoikeuden pidättämisestä. Päätös toimitetaan opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle pöytäkirjan otteella todisteellisesti.

Eronneeksi katsominen

- Koulutuksen järjestäjän on seurattava opintojen edistymistä (edistymisen arviointi asianomaisen koulutuksen lain mukaisesti, poissaolot jne.) > Huoliprosessi, tiivis yhteistyö huoltajien kanssa
- Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi, jos hän ilman perusteltua syytä ei osallistu suunnitelman laadintaan tai olennaisesti laiminlyö laaditun suunnitelman noudattamisen.
- Oppivelvollisen katsotaan menettäneen opiskeluoikeutensa viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut opetukseen tai HOKSin mukaisiin opintoihin tai näyttöihin.
- Ennen eronneeksi katsomista ilmoitusvelvollisuus:
  - koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata pykälässä säädettyjä velvoitteita
  - ilmoitus asuinkunnalle, jos katsotaan eronneeksi

Tietojen saanti ohjaus- ja valvontavastuu

Ohjaus- ja valvontavastuussa olevalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada laissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot toiselta opetuksen/koulutuksen järjestäjältä tai kunnalta

- oppivelvollisen hakeutumisesta
- opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta
- opintojen aloittamisesta ja keskeyttämisestä sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä

Tietojen saanti maksuttomuus

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada laissa tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen liittyvien tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot koulutuksen järjestäjältä tai ohjaus- ja valvontavastuussa olevalta kunnalta

- opiskelijan oppivelvollisuudesta
- aiemmista opinnoista
- oppivelvollisuuden tai aiempien opintojen keskeyttämisestä

Tietojen saanti opiskelijan siirtyessä toiseen oppilaitokseen

- Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen
  - aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle
  - käytännössä yleensä erityisen tuen tarpeeseen liittyviä tietoja
  - vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä
- Rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta

Maksuton toinen aste

GRADIA

Maksuton toinen aste

- koskee nuoria, jotka suorittavat perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen (pääosin v. 2005 syntyneitä), Suomessa vakituisesti asuvat nuoret
- maksuttomuus kestää sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta, ellei hän ole sitä ennen suorittanut toisen asteen tutkintoa
- jos henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä, ei hänellä ole myöskään oikeutta maksuttomaan toisen asteen koulutukseen
- kaksois-/kolmoistutkintoa suorittavilla, kun molemmat tutkinnot on suoritettu (aina kuitenkin pääsäännön mukaan sen kalenterivuoden lopussa, jolloin täyttää 20 vuotta)
- maksuttomuusaikaa voidaan pidentää hakemuksesta

Opiskelijalle maksuttomia

- opetus ja päivittäinen ruokailu sekä opiskeluhuollon palvelut, myös ammattitutkintoa tai aikuislukion täyttä oppimäärää suorittavalle oppivelvolliselle
- opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit, kuten esim. laskimet, poikkeuksena erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet (esim. soittimet ja urheiluvälineet)
- opetuksessa tarvittavat työvälineet, -asut ja -aineet
- lukion oppimäärän päätteeksi suoritettavan ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät 5 koetta sekä niiden osalta hylättyjen kokeiden uusiminen
- ammatillisen tutkinnon suorittamiseksi välttämättömät alakohtaiset pätevyudet ja työelämän lupakortit sekä viranomaismaksut, ajokorttimaksut

Maksuton toinen aste

- vähintään seitsemän kilometrin pituiset koulumatkat (koulumatkatukijärjestelmän puitteissa)
- oppisopimuskoulutuksen matkakorvauksen raja laskee oppivelvollisilla 10 km -> 7 km
- joissakin erityistapauksissa myös majoitus- ja matkakustannukset (lähin oppilaitos yli 100 km)
- vapaaehtoisista erikoiskursseista ja –opintojaksoista, opintoretkistä tms. voidaan periä kohtuullisia maksuja
  - maksuina voitaisiin periä korkeintaan vierailusta tai tapahtumasta aiheutuvat kustannukset, kuten pääsylipun hinta tai kuljetuskustannukset (myös ulkomaan matkat).
  - maksullinen toiminta ei saisi olla ainoa mahdollisuus kyseisen kurssin, opintojakson tai tutkinnon osan suorittamiseen.
  - ei kuitenkaan tarkoita, että juuri vastaava toiminta pitäisi olla maksuttomana vaihtoehtona (esim. laskettelu / maksuton talviliikunta)
  - ei merkitystä sillä, onko kyseessä pakolliset vai valinnaiset opinnot
  - myös pakollisiin opintoihin voi jossain tilanteissa sisältyä vapaaehtoisia maksullista täydentävää toimintaa

GRADIA

Astetta enemmän